

esemplu: ambaru se p^ote prea bine implini cu vorbele granariu, orzariu, fainariu, si e multu mai str^onsa limb'a decat u candu amu lasa-o desmatiaata si amu dice ambaru de gr^ou, — de orzu, — de faina; bostan'a se p^ote implini cu vorb'a pepinetu; plugu, cu vorb'a aratru, dela arare; g^odea muntenesca si calaulu moldovenescu precumu a lipsitu intre noi, ar' potea lipsi si dintre Moldoveni, si candu se va mai vorbi de densulu, i s'ar' potea dice dupa cumu ii dice si Psalmistulu, omulu sangiuriloru, sau si Carnesice, ca nu e nici un pecatu, pentru ca aceea si face, uciga'lu toc'a! ii da dreptatea omenesca omenii lui Dumnedieu, si elu face la carne din trinsii! — grijei era de ce se nu i se dica cura, de unde vine si curare, si apoi participiulu curatu? ca ci lucru curatu nu e alt'a decat u cautatu, ingrijitu; nimeni nu e curatu, daca nu va fi spalatu, neted^otu, cu unghiile taiate sau si tiutiniate; e grija sau cura multa pana se'si tiena cineva unghiile curate, cate spurcari de totu feliulu numai intra pe sub densele?

De vomu urm^o astu-feliu, din vorbele remase pe alocurea, cumu la Moldoveni basic'a, se p^ote dice ca la noi turau; hasapulu se p^ote dice ca la noi macelarau; vin'a dela noi se p^ote dice ca aiurea culpa, ran'a se p^ote dice ca in alte locuri intre romani plaga. De vomu intreb^o pe romanii din Macedoni'a si pe cei din Istri'a, cate amu mai afla si dela densii, si amu potea scapa si de alte vre-o cinci-dieci siesedieci, pentru care e tota cert'a si nevoi'a. Pentru unele ca gloria, onore, servu, secolu, eternu, ora, amicu, mai este tota nevoi'a. Si care e romanulu acel'a se mai voi'esca in timpii ce ne aflamu slava si cinste straina? De voru mai fi unii, sunt toti aratati cu degetulu de copii. Pe unii ca aceia trebuie se'i chieime, fara indoiala, ori Voinea ori Draganu, ori ce scii ce feliu peccatele li se incepe sau li se termina numele.

Me intreb^o odata unulu, ce amu eu cu numele Voinea, ori Draganu? Amu ceva de a imparti cu niscaiva omeni ce se numescu astu-feliu? si i amu r^ospunsu, precumu ve spunu si dumneav^ostra acumu: Eu, n'am u nimicu nici cu numele, nici cu omenii; Romanii si omenii in generalu nu sciu ce totu au cu nisce nume: catu audu Vladu, Musiatu si altele, incepu a ride, si prin urmare nu me potu nici eu tiena de a nu me infl^o risulu, cu iertatiune, candu audiu Voinea, Draganu, .. Pana la omeni, nu sciu dieu ce are sortea, destinulu, ori si Dumnedieu cu nisce nume. Pe Gabriel de l'ar fi chiamatu Belzebub ori Satan, nu sciu de ar' fi fostu angerulu pacii. Pe Ioanu, Petru si Pavelu, de i-ar' fi chiamatu Iud'a, nu sciu ce feliu de figura ar' fi facutu intre apostoli. Pe Mihaiu Bravulu, pe Stefanu celu Mare, de i-ar' fi chiamatu Musiatu, ori Voinea, nu sciu ce ar' fi facutu cu numele loru cu totu. Pe Napoleonu de l'ar' fi chiamatu Bertram, sau Kativaparte, nu sciu ce feliu de parte ar' fi avutu. Nasii cate odata par' ca au cate o inspiratiune profetica candu punu numele finiloru. Este si cu numele ca si cu formele

figurele, fisioniile: cumu vei vedea cucuva'i cu ochii sghiti, pricepi indatu ca nu o se cante frumosu, nu'ti vine nici-de cumu se credi ca se chiama ciocca ori ciutu. Vedi unu siorece si te infiorezi de o spaima scarboasa. Prin urmare audi pe cate unulu ca prefera pisani'a din inscriptiune, slav'a din glorie, slobozeni'a din libertate, cinstea din onore, este ca si candu ar' prefera pe jupanulu din domnu, pe craiesu din regina, pe ocaru din insulta; pricepi indatu ca omulu acel'a trebuie se aiba gustulu musceloru, ce trece peste flori, si se pune... nu sciu unde; omulu acel'a cautu se aiba ori numele nu sciu cumu, ori ochii nu sciu cumu, ori capatin'a, cu unu cuventu, cautu se fia insemnatu.

Ast'a e, copii, ca ci ca'tra voi me adresezu, mai totu vocabulariulu vorbeloru straine; voue vi le facu cunoscute, si e alu vostru de a le face se nu se mai audia nici in scrierile v^ostre, nici in gurile v^ostre, nici in casele v^ostre, candu veti fi odata barbati si tati de familii. Betranii nostri nu sciura atata carte ca voi, si ve detera pe bete o multime de jupani si de craisiori, si voi nu o se poteti da copiiloru vostri asta limba curata, si splendida, si radiosa ca sororile ei din aceiasi parinti?

Dicu inse unii: tote acestea sunt bune, inse poporulu ii trebuie idei, si ca se i le pota da cineva, se cuvina a i le arata prin vorbe cunoscute de elu. Si eu dicu ca poporulu ii trebuie idei, si ca se i le dai, trebuie mai intai se'lu inveti carte ca se le pota ceti; si apoi trebuie se aiba si dumneat'a si idei, si principie, si metodu ca se'i poti a'i da idei. Cumu s'au datu si se dau idei poporulu francesu? prin jargonele provinciale sau prin limb'a lui Fenelon? Cumu se dau idei germaniloru, prin giurgulu vienesu sau sasescu, ori prin limb'a lui Goete? Cumu au luatu si iau idei grecii regenerati prin vorbele turcesci si italiene, prin cuiungis, vaccevanos, cadis, topcis, sau prin espulsi'a unoru asemenea mii de vorbe si reintregirea in cele strabune si uitate? In care populu s'au introdusu sau s'au potutu introduce idei printr'o limba inculta si desmatiaata? Ca se dea cineva poporulu idei, cautu se aiba elu mai intai si se le aiba intr'unu chipu lamuritu in capulu seu, se nu fia incurcate, ca atunci ori cumu va scrie, nimeni nu 'lu pricepe. Mai antai de tote, dela unu scriitoriu, in tota lumea se cere stilu, si tota ideia, si tota nuanti'a ideiei se'si aiba numele seu: se nu dica adeca si onorii, si probitati, si onestitati si stimei totu cinste; se nu dica si la virtuosu inbunatitu, si la amelioratu inbunatitu. Scriitoriulu se intielege ca se cuvina se scia mai multu decat u poporulu, si poporulu, candu ia o carte in mana, va se mai afle si elu cate ceva, adeca si idei si numele ideiloru acelor'a. Dela scriitoriu dar' se se cera stilu, si dicundu stilu, nu va se dica vorbe innobile si eterogene cu intregulu unei limbe; dela scriitoriulu romanu se se cera metodu. Cate va vorbe, si de nu se pricepu de vulgu, inse vulgulu ce a invetiatu

carte intréba si e indoitu folositu. Ce se folosesc vulgulu de va transporta cineva pe boierii in tóte tierile si in toti secolii, si va dice boierii Spaniei, boierii Franciei, boierii Engliterei, boierii Ungariei, boierii din Psalmistu, boierii Atenei? nu e mai folositu candu se va dice Cortetii, Pairii, Lorzii, Magnatii, Principii, Archontii? Intréba ér' cineva ce se folosesc romanulu, da va dice onóre si nu cinste? Intrebu si eu, ce se folosesc éra de va dice cinste si nu onóre? Ce se folosesc greculu daca dice opl'a si nu armat'a, astinomi'a si nu politi'a? Se folosesc atat'a catu se folosesc ori-ce omu candu are alu seu si nu ambla imprumutandu-se. Candu este cá se ne curatimú limb'a de strainismi si de vorbe parasite, candu este vorb'a a se da romanului o limba mai culta decatu ceea ce au avutu pana acumu; candu este vorb'a a desbracă limb'a de nisce tiortiole ce o facea ridicola chiaru acelor'a ce 'i-au datu acele tiortiole, atunci ne apuca ca nisce nabadai simtiemintele simpatiei catra poporu; si in faptele si portarile nóstre nu damu probe decatu cumu amu po- tea se'lu (preocupetimu) si se'lu degradamu mai multu. E rusine, domniloru, se combatemu cu atat'a reutate totu ce este adeveratu romanu si se ne facemu apatorii unoru vorbe, pe care pe catu le vomu tiené, pe atatu ne sunt nisce suveniru ale unei epoce de plansu si de rusine (pecetea) slaviei pe fruntile nóstre. Romani, luati-ve inapoi literelu si vorbele vóstre, cautati-le pretutindeni pe unde se vorbesce limb'a romana, cautati-le in cartile vóstre, in manuscrisele vóstre, in limbele sorori, in latin'a, si restabiliti-ve in drepturile vóstre. Cu litere straine, si cu limb'a cãrpita ati fostu atatia secolu, si sciti cumu v'a mersu; cercati si cu ale vóstre si veti vedea cumu va merge. Vedeti care a fostu cugetulu scriitoriloru nostri celoru mai mari. Ce drumu v'a deschisu Ianache Vacaresculu, P. Iorcovici, P. Maioru, Sînceai, S. Clainu; cetiti precuventarile reposatului archiepiscopu Veniaminu alu Moldaviei. Barbatii acestia au cugetatu, au veghiatu, au asudatu pentru voi. Respectati parerile acelor'a ce au cugetatu pentru binele vostru, nu faceti ca jidanii ce isi ucidea profetii. A! Romania, cá-ci n'am lacrimelu Ieremie, cá ci nu amu sufletulu lui celu prevedietoriu, cá se plangu cumu plangea elu cetatea cea santa! Tu iti ai adaptatu cu otietu si cu fiere pe toti cati au voit binele, si te-ai lasatu a fi amagita de cei-ce 'ti-au urzitu peirea....

Inse uitasemu cá eu imi pusesemu in minte se fiu numai (chiefu) si ânima voiósa, facându acésta precuventare; vediu cá m'a furatu ap'a si pe nesimtite amu inceput'o a o da prin tragicu. Ce ne sunt de folosu lacrimelu, candu vorbim de stilu? Ceru ómenii se se respecteze limb'a, fara a scii nici ce e respectulu, nici ce e limb'a. Ce respectu are dumnealui catra limba candu dice: comprometatú si nu compromisu, ce respectu are catra limba candu i se pare cá sunt romanesci espresiile, „tinerulu omu ag'a

din Spani'a, noutati politice. gazeta literaria? A dice cineva „sciri politice“ este pe o romania curata, „nuvele politice“ pe o romania mai gramatisata, ori mai dupa logica; „novitale politice“ pe o romania macaronisata; a dice inse „noutati politice“ este o frantiozia de ignorantu (nouveautés politiques!) Se nu cugetati cá eu facu aci vre-o ilusie; se nu si ia nimeni asupra; pecate d'alu de astea amu facutu toti; toti suntemu peccatosi. Vorb'a noutate eu insumu amu dis'o antaiu la Nr. 1. alu Curierului Romanu alu anului I. si amu dis'o in locu de nuvela. Nu m'amu tienutu inse cá orbulu de gardu, si nici n'amu risu de cei ce au disu: sciri si nuvele, dicundu cá nu scriu romanesce; din contra amu vedutu cá dicu mai bine si m'amu indreptatu: Indreptéza-te dar', domnule si dumneata ori cine esci, fi romanu cumu te cere partea cea sanetósa a natiei: cumu te va cere viitorimea. Celu puçinu invatia o gramática óre-care; scrie celu puçinu limb'a biserice, cá e prea dupa o logica.

Nu scii nici o limba cumu se cade, cá-di de ai scii frantiozesee bine, daca nu si romanesce, ai dice: compromisu ca trimisu, ér' nu comprometatú (comprometé! ce rusine!) cá trinitatu; nu scii o gramática, care e lucru copiiloru si o se te credu eu cá scii politic'a, legile, sciintiele naturale: Esci in sciintiele aceste vre-unu Montesquieu, Becaria, Nefton, Galileu? Asia! vei fi sciindu si din trinsele catu scii si din gramatica, sau de vei fi sciindu mai multu; de se póte sci fara gramatica si logica, esci unu feliu de *γράφματος φιλόσοφος*.

Cu tóte aceste eu ii lasu pe toti in pace, candu si-ar' vedea lungulu nasulu si si-ar' cautá fia-care de meseri'a lui, si ar' lasá in pace pe cei cari scriu pentru copiii loru. Catu pentru mine, e bine venitu si celu cu idei, si celu cu limba, si celu cu stilu, si celu cu tóte si mai bine venitu, si celu cu slav'a si celu cu glori'a, si celu cu concier'a si celu cu cot' fur'a, si celu cu coafur'a, (numai se nt'i prea fia asia ciufulita ori vilvoziata) vie toti, aiba unu scopu si o fratia si tóte se dregu incetulu cu incetulu. Celu ce dice inse cá numai un'a e buna si alt'a nu, celu ce se crede cá e autoru mare de va dice craiasa si nu regina, celu ce pretinde a remanea in retacire si defaima pe celu ce nu va se remana cu dumnealui, pe ácela, si de asiu avea eu vre-o putere se'lu primescu, nu'lu primesce natiunea, nu'lu primesce viitorimea de voitriu de bine.

Amu strinsu vocabulariulu acesta; amu insemnatu la fia-care vorba de ce origine e, cumu se dice pe romanesce sau cumu s'ar' pótea dice, si unde nu s'a aflatu vorbe din limb'a vorbitóre, amu alergatu acolo de unde ne este si numele, si carnea, si sangele, si pieptulu, si insusi laptelé ce l'amu suptu*)

*) Románu romanus, carne, caro, carnis; carne, sange, sanguis, sangue; pieptu, pectus; lapte, lac, lacte.

romanulu in doue capete ale esistentiei sale are de o parte nascere si de alt'a morire; éta'i confinii sau hotarele de totu romane. Dela unu capetu pana la altutu viaza, traiesce, simte, vede, aude, ride, plange, vorbesce, ambla, siede, dórme, se misca, strabate, se lupta, suda, si la lupta pune bratiu, pieptu, isi varsa sangele*) si cumn s'aru potea, din tóte acestea a esi o slava si nu o gloria? Ia lasati, domniloru, cà glumiti toti cati ve prefaceti cà nu sciti ce va se díca glori'a. Pentru saténu aci nu e vorb'a, elu a uitat'o de multu si in diu'a de astadi elu nu se disputa nici pentru slava nici pentru gloria; si de candu ne-amu slavonitu noi si totu aude din gur'a nóstra slava, elu nici nu viséza la dens'a. Daca vreti se'i dati idei, desteptati'lu, regenerati'lu, nu'lu lasati fara carte, sau si cu carte nu'lu lasati buchieru. De veti díce de onóre, d-vóstra o intielegeti, daca nu fapt'a incai vorb'a; saténulu a uitat'o, si candu ii spui lui de cinste, elu crede cà sau vrei se'i dai, au mai multu cà vrei se'i iai vre-o cinzeaca; lui cu cinstea i se duce mintea la carciuma; nu intielege ce vreti se intielegeti d-vóstra. Candu va fi se intieléga si elu aceea, elu se exprima pe limb'a lui cea simpla: „omu de omenie“ ér' nu „omu de cinste“ care este o traductiune ad litteram din frasulu francezu homme d'honneur. „Omu de cinste“ pentru densulu e acel'a care dà cu ocau'a sau cu vadr'a, ér' nu cu cinzeac'a.

Mai dicu ér' unii: bine, destulu destulu, vedemu cà vorbele acestea sunt curatu slavone, unguresci, turcesci etc., nu sunt romanesci; inse ce atat'a stauruire a le scóte afara? nu cumva limbele celalalte sunt numai de unu elementu? nu vedi cà limb'a elena are atatea vorbe asiatiche si egiptene? nu vedi limb'a englesa jumetate germana si jumetate galla? de ce si limb'a nóstra se n'aiba vorbe straine care s'au pamentenitu, si s'a deprinsu lumea cu densele? — Buna vorba, buna intrebare; inse domnule asia ar' fi candu ar' fi si la noi asia; dar' vedi, la noi nu merge lucru totu asia.

Va urma.)

Recenziunea unoru ABCdarie romanesci.

(Urmare.)

Elementariu pentru clasea antania a scoleloru poporali, de Solomonu Munteanu. Aprobatu de comisiunea scolastica Archi-diecesana. Editiunea a IV-a. Blasiu, 1877. Tipografi'a Seminariului gr. cat. Proprietatea tipografiei.

Si de ce recomandu eu óre acést'a carte, si intru càtu?

Respunsu din destulu va da descrierea ce urmédia: Cu esteriorulu intrece pe cele pana aci numite; e compusu din chartia alba, grósa si neteda.

*) Tóte vorbele astea sunt romane.

Literele suntu mai curate ca in cele dinainte, suntu deplinu curate. Legatur'a inca e mai buna.

Cartea intréga contine 79 de pagine si se divide in 4 sectiuni:

- Sect. I. tractédia alfabetulu micu scrisu si tiparitu;
 „ II. „ „ mare „ „ „
 „ III. „ materia pentru invetiam. intuitivu;
 „ IV. „ capete de cetire ca esercitie de intuitiune, cugetare si vorbire.

Se privimu sectiune de sectiune.

Sectiunea I. tractédia literelu mici in ordinea urmatória: i, u, n, m, r, v, c, e, o, a, s, t, d, l, b, h, j, g, p, f, à, è, é, â, ê, í, û, ó, ci, ce, chi, ei, si, ti, z, di, ge, gi, ghi, x, qu, fr, fl, br, bt, pr, pl, tr, str, dr, cr, cl, gr, gl, vr.

Partea séu sectiunea acésta e cea mai delicata, si chiaru de acea 'mi iau libertate a vorbi de ea mai pe largu.

Tractarea acestei sectiuni are a se face, precumu e compusa cartea, dupa principiile scriptologiei mestecate si metodulu sinteticu.

Indata la lectiunea lui *n* vedemu „unu,“ „nunu.“ Óre nu veni pré iute *u* diumetatitu, séu finalu? E dreptu ca de elu avemu mare trebuintia la formarea cuventeloru terminate in elu; sciutu este, cà cuventele romane, cea mai mare parte se termina in *u*, fia acela diumetatitu, fia intregu, fia mai multu ca intregu. Se vede deci, cà numai ca se nu'si vina dnii autori in contradicere, lasara pe *u* a urmá in acésta prelegere, cu tóte cà era mai usioru de tractatu mai catra finea sectiunei I.

In lectiunea lui *m* ne occuru doi *i* lungi finali si unulu diumetatitu d. e. ui-mi nu-mi u-nimi, toti 3 inse au punctele de asupr'a in lectiunea scrisa; in cea tiparita, *i* finalu lungu e apostrofatu, nu-mí.

Sectiunea intréga merge in ordinea susu aratata pana se apropia de fine. Cuventele sunt despartite in silabe prin pausa (—) ceea ce fu si necesariu, cà-ci avemu cuvente atátu de lungi, in càtu, déca ar fi inlocuite prin altele mai scurte, din mai pucine silabe, ar dá cu totulu alta faéa Elementariului. Semnele, ce au de a occure printre cuvente, anume comele, lipsescu cu totulu din sectiunea I-ma; singuru doue come vedemu la pag. 17-a lect. *z* si unu semicolon (;) la lect. *gi*, pag. 18-a. Erá, dupa a mea parere, mai la locu intrebuintiarea comei ori colonului, cumu i mai dicu, decátu a punctului printre cuvente. Se ne aducemu aminte, cà dupa punctu avemu de a scrie cu initiala mare, éra dupa coma nu, apoi si coma e mai asia usioru de scrisu cá si punctulu. Punctulu, semnulu strigarei si alu intrebarei nu lipsescu, numai com'a, drag'a de ea, carea trebuia intrebuintiata mai desu, numai com'a nu 'si afla locul competente.

In sectiunea acésta mai damu si preste pucini termini cari, déca e vorb'a ca se le cedemu locu in Elementariu, se-i fimu lasatu pana catra finea sect. a II-a, cà-ci sunt pré grei, respective insemnatarea

loru e pré grea. Acesti termini inse, precumu diseiu, suntu puçini si se potu corege usioru in editiune, ce crediu cà in scurtu va urma; d. e. miru, parcu, cârdu, sândacosa, rîsulu, dropi'a, dromedariu, drama, drapelu, aclamatiune, reclamare s. a. puçine.

Candu e vorb'a pana acolea, se insemnamu inca ceva: dupa ce si aci avemu câteva lucruri rotunde, pe cari le poteamu botezá si altcumu; dupa ce ne dà cuvente, nume proprii, scrise cu litere de ale alfabetului micu, mai avemu „la ambe manile diece degete. Paremi-se cà mai departe decâtu la Nrulu 5 nu poturamu ajunge cu copiii din computu, pre candu ajunseramu din cetitu la *ge*, pag. 18-a. Se intornamu inse una folia inderaptu, la lect. *ti* pag. 16. si vedemu ca una suta de punti facu unu centenariu. Din computu e imposibilu se fimu ajunsu cu acei copii, cari cetescu acésta prelegere, la acei numeri; prin urmare poteau se remana, déca nu ambe propusetiunile amintite aci, la totu casulu cea de pe pag. 16.

Asia sectiunea I. Sectiunea a II-a e cu multu mai buna si contine 5 foi. Acésta sectiune incepe cu literele *P*, micu si mare, scrisu si tiparitu. Totu asia urmédia B, R, F, T, I, J, H, A, N, M, V, Z, U, O, S, C, G, L, E, D. Dupa aceea pe ultim'a pagina a sectiunei II-a urmédia tóte literele, mici si mari, scrise si tiparite, in ordinea loru alfabetica. Firesce, aceste litere inca sunt tractate sintetice, avendu fia-care litera câte una lectiune scrisa si alta tiparita. — La acésta sectiune inca lipsescu comele cu totulu. Literele care sunt a se tracta, ca si in sectiunea I. si, ca si in cele 3 Abcdarie memorate mai susu, suntu in campulu liberu. Óre nu erá mai bine, déca erau intre linii, fia acele si numai de puncte?

De aci incolo in sectiunea a III-a si IV-a nu póte omulu avé nimicu contr'a. Lucrarea este, pre câtu de frumósa, pre atata de practica. Bucatile, séu dupa cumu le numescu dnii autori, capetele de cetire, suntu bine alese si bine tractate. Materi'a e sanetósa si tractata in unu modu viu, atragatoriu. Bucati de lectura suntu 56, adeca:

2 buc. ce se referescu la corpulu omului, cu care incepu dnii autori cetirea fluenta; 15 buc. ce se referescu la gradurile etatiei omului si la membrii familiei; 3 buc. referitórie la locuinti'a omului; 2 buc. ref. la spiritulu omului; 5 buc. ref. la scóla; 3 buc. ref. la biserica; 1 buc. ref. la comuna; 2 buc. ref. la cetate; 6 buc. ref. la animalele de casa; 5 buc. ref. la gradina; 1 buc. ref. la tierina si praturi; 1 buc. ref. la paduri; 2 buc. ref. la apa; 1 buc. ref. la pamentu si aeru; 3 buc. ref. la ceriu; 2 buc. ref. la omu; 2 buc. ref. la Domnedieu.

Din aceste suntu: 14 poesióre si 42 prosa.

Intregulu operatu, façia de cele antecedente, e superioru. Sectiunile III-a si IV-a suntu destulu de complete; II. aprópe de completare, séu cumu am dice de intregire, éra I. sectiune e cam defectuósa; modu de reparare séu coregere inse este.

Pre candu va fi ca dnii autori se scótia una editiune noua, sperediu cà voru binevol a fi cu precauțiune:

1. Cà sectiunea I. nu e prevediuta cu comele necesarie;

2. Cà sectiunea I. are multe nume proprii si puncte printre diceri. Ceste din urma voru avé locu numai la finea lectiunei.

3. Cà sectiunea I. are càti-va termini cam grei si cà ar fi buni inlocuiti prin altii mai usiori.

4. Cà sectiunea I. contine cuvente pré poli-silabe si cà ar fi bine redusu nrulu loru, ca cele mai lungi se fia de 2 silabe.

5. Cà sectiunea II., chiaru ca si cea I-a e lipsita de come; sperediu deci, cà in editiunea prosima voru fi, precumu sectiunea a III-a si IV-a la gradulu cuvenitu chiamarei loru, asia si sectiunea I. si II. cari, mai repetu odata, suntu lucrulu celu mai delicatu, cà-ci dela ele (aceste 2 sectiuni) depende ca se invetie pruncii scrisu-cetitulu in tempu scurtu séu lungu, siguru séu nesiguru, bine séu reu.

De si invetiatoriulu capabile face si din Abcdariu greu usioru, trebue se scimu totusi, cà si Abcdariulu bunu invétia insusi pe invetiatoriu metodulu, i arata drumulu si chiaru candu invetiatoriulu nu e din cei dintai. Deci, pondu mare se punemu pe sectiunile I. si II. ale Abcdarielor, pondu mare pe Abcdariulu intregu.

Dupa-ce onoratii lectori binevoira a-si inteti observarea, dinpreuna cu mine asupra celoru 4 Abcdarie séu Elementarie ce avui onóre a le avea pana aci de obiectu alu vorbirei, sumu siguru cà totu cu acea bunavointia me voru insoçi si la descrierea unni alu 5-lea Abcdariu romanu, ce ni se presenta sub numele:

Nou Abcdar romanesc, de Vasile Petri. Sibiu. Tipografi'a lui Iosif Drotleff & Comp. 1878.

Pana a nu me apuca inse de descrierea acésti Nou Abcdar romanesc, imi permitu a insemna ca:

Abcdariulu dlui Rosiescu se folosescu in tóte scólele de statu si comunale din patria, unde mai e vorba si de limb'a romana;

Abcdariulu dlgi Popescu, in tóte scólele confesionale romane gr. or. din patria si scólele granitieresci din fostulu regimentu romanu I-mu;

Abcdariulu dloru Munteanu-Solomonu, in tóte scólele confesionale rom. gr. cat. din Archi-dieces'a Blasiului;

Abcdariulu dlui Papiu, in tóte scólele conf. romane gr. cat. din dieces'a Gherlei; da, tóte aceste se folosescu prin numitele scóle conformu mandatoru mai inalte, adeca: tóte sunt impuse din oficiu.

Cartea, despre carea voiescu a vorbi, nu sciu se fia introdusa pana acumu undeva, nici sciu se fia recomandata, cu atátu mai pucinu impusa ex officio, din partea vreunei eforie scolare; in cinci foi, ce le cetescu, nu aflaiu urma de ea.

(Va urmá.)

Importanția și utilitatea studiului limbii române.

Discursul rostit de D. Andrei Vizanti. Cu ocaziunea solemnității distribuției premiilor la elevii „Liceului Nou“ din Iași, pe anul școlar 1877—8. 27 Iunie*).

Urmasilor mei Vacaresci
Lasu voue mostenire
Crescerea limbii romanesci
Si-a patriei iubire.
I. Vacarescu.

Domnilor!

Astăzi e ziua judecării rezultatelor anului școlar 1877—8. Astăzi e ziua mult dorită de toți elevii, în specialul de acei cari s'au distins în cursul anului atatu prin o bună conduită, catu și prin diligența la studiu. Astăzi, în fine, e ziua în care și părinții și profesorii simt de o potrivă cea mai vii multămire sufletescă, vedindu rezultatul sacrificiilor și alu sollicitudinii lor încoronatu prin recompensele ce au se vi se distribuiescă acusi, spre constatarea progreselor ce ati facutu. Dicu acésta, pentru că premiile nu vi se dau dóra în scopu de a recompensa zelulu și activitatea ce ati pusu în studiu, că-că d-vóstra nu v'ati facutu decatu datorii'a, ci mai multu ca unu semnu de recunoscere a succesorilor obținute de cei buni, ca unu stimulante pentru acei cari ati ramasu mai în urma.

Știu că sunteți impacienți de a trece mai repede la distribuția premiilor. Dar' ori catu de legitimă ar' fi impacienția d-vóstra, așa precum peste câteva ore o se ne despartim pentru unu timpu mai îndelungatu, fiți îngaduiți unu momentu ca se mai vorbim ceva împreună și se ascultați câteva consilii pe care 'mi propun a le recomanda meditațiunii d-vóstra. În specialu me adresezu la acei cari au terminatu său sunt pe cale de a termina cursurile și 'i rogu se credă că dorescu a le face unu serviciu realu îndemnându-i cu totu din adinsulu se nu le dea uitarei, că-că elu se rapórtă la o cetățune de cea mai mare importanță atatu pentru educațiunea tinerimei, catu și pentru progresulu culturai noastre nationale.

Voiu se ve aretu, d-loru, în, cate-va cuvinte importante și utilitatea unui studiu din cele mai indispensabile; voiu se vorbescu despre studiulu „limbii române,“ care din diferite impregiurari, a fostu pana mai eri fórté negligiatu, că se nu dicu datu uitarei, ba chiaru despretiuitu**).

Acestu studiu, d-loru, constituie bas'a fundamen-

tala a unei bune educațiuni; elu coprende în sene fórtia centrală, din care decurge prosperitatea și progresulu intelectuale și morale alu unui poporu; ér' pentru noi romanii, cu deosebire, elu a fostu, este și trebuie se fia pedestalulu celu mai puternicu alu edificiului nostru nationalu, scutulu de aperiare alu existenței noastre nationale.

Dacă m'ar' întreba cineva, dice unu pedagogu americanu, se spunu: care din studiile invetiamentului publicu e celu mai esentialu și mai superioru, fundamentulu principale pe care se basédia o bună educațiune și care, prin urmăre, trebuie se fia obiectulu celei mai seriose îngrijiri din partea ori-cariu invetiatoriu, în genere?... eu asiu respunde, fara nici o esitațiune, că acel'a e „studiulu limbii materne.“

În adevéru d-loru, sunt o sumă de considerațiuni în stare de a ne convinge, cum că din tóte materiile unui programu școlasticu, din tóte obiectele invetiamentului publicu, nici unulu nu se póte măsura în importanță și utilitate cu acelu alu limbii mame. Cetățianulu, ori care fia condițiunea socială în care s'ar' afla, trebuie se fia neincetatu în relațiune cu ceilalti concetățieni; acésta înse nu o póte face decatu prin midilocirea limbii vorbite său scrise; deci elu are nevoia se'si cunósca limb'a parintésca. Pentru că elu se póta apoi se'si perfecționeze și se'si înmulțésca cunoscintiile castigate în copilăria, încă are nevoia de cunoscinti'a limbii; fara acésta i-ar' fi cu nepotință a se dedica lecturii cartiloru folosite și studiului propriu personalu. Unu poporu, ca și unu individuu, lipsitu de cunoscinti'a limbii sale nationale, este neincetatu espusu a cadea sub tirani'a celui inteiu venitu; elu nu'si cunósce drepturile și datoriiile sale, nici póte avea cunoscinti'a de natur'a sa morală, singurulu lucru care înalță caracterele și face pe cetățianu liberu și independentu. De aceea toți cei cari dorescu libertatea, progresulu și prosperitatea patriei, ceru scóle pentru poporu; ceru se invetie a ceti și a scrie, cu alte cuvinte, ceru se invetie limb'a patriei, pentru ca prin midilocirea ei se se póta și elu apropia de tesaurulu cunoscintiiloru, macaru alu celor mai indispensabile, se póta și elu cunósce care'i sunt însusirile și menirea sa ca omu și ca cetățianu, în midiloculu atatoru vicisitudini, atatoru obligatiuni și îndatoriri, de care se vede obsediatu pe tóta ziua.

Încă unu motivu puternicu care ne face se damu mai multă atențiune studiului de care e vorba, reese din însusi relațiunea psihică, din însusi raportulu și legatur'a sufletésca ce esista între limb'a și spiritulu omului sau alu poporului. D-vóstra cunósceți din psihologia, că ori-ce cugetare a minții noastre, este efemera și fara viétia, dacă nu are expresiunea, dacă nu are cuvintulu necesariu cu care se se îmbrace și în care se se petrifice. Cugetarile, creatiunile activității spiritului nostru, ar' retaci prin aeru, dacă n'ar' fi limb'a; că-că, totu ce nu potema precisá esactu prin cuvinte, e unu ce fara ființă, e ca

*) Reprodusu după exemplariulu trimisu de dn. autoru, dară mai multe erori de tipariu corese de noi. Red.

**) Acésta asertiune coprinde unu mare adevéru. Chiaru și în Romani'a ca statu liberu, s'a comis u pana acumu, aceea eróre capitală, că prin scóle s'au invetiatu și se invetia și astăzi câteva limbi straine, éra despre limb'a noastră s'a presupusu că o scia fia-care din cas'a parintésca; acésta înse este o iluziune fórté periculósă. Red. Trans.

si candu n'ar' existe pentru noi. Acésta relatiune intima se determina si se desvolta printr'o iniriure reciproca: pe de o parte, limb'a este supusa la tóte capritiele si variatiunile spiritului; ér' pe de alta, influintiéza la rendulu ei asupra spiritului si contribue in modu simtitoriu chiaru la progresulu activitatiei nóstre intelectuale.

E cu nepotintia, dice unu scriitoriu*), e cu nepotintia, a spune ceea ce castiga spiritulu prin cunoscinti'a limbei. Elu fixéza impresiunile cele confuze, face cunoscinti'a loru mai aprofundata, le clasifica si si forméza despre densele o consciintia rationala. Pentru densulu limb'a e unu felu de aparatu cu care operéza intocmai ca si mesterulu cu instrumentele sale. Cà-ci asia precumu man'a maiéstra a acestuia pervine, prin ajutoriulu instrumenteloru se transforme si se modeleze materi'a, se tiéza stofele cele mai fine, se percurga distantiele, se mesure timpulu, etc. cu multu mai mare esactitate decumu ar' putea se o face prin simple midilóce naturale; totu asemenea si mintea omului, prin ajutoriulu limbei, perfectionédia forti'a activitatiei spiritului si inmultiesce operatiunile cugetarei.

Cumu vedeti, d-loru, limb'a nu e pèru si simplu numai o imbracaminte a cugetariloru nóstre; ea este inca si unu midilocu de desvoltare intelectuala, unu conducatoriu si dreptariu alu toturoru cugetariloru si conceptiuniloru nóstre.

Lucrulu fiindu asia, intrebu: fi-va de ajunsu, pentru a atinge aceste rezultate, fi-va de ajunsu óre numai studiulu, mai multu séu mai pucinu superficiale, alu Gramaticiei; cunóscerea mai multu sau mai pucinu mecanica a ortografiei? De siguru cà nu! Si aci vine locul pentru a desveli o puternica consideratiune, care priméza pe tóte cealalte si in privirea careia atragu seriós'a d-vóstra atentiune.

Pentru a fi priceputu inse mai cu inlesnire, amu se ve spunu mai inteiu doue cuvente despre ceea ce este limb'a. Din insusi acésta explicare, speru cà o se ve patrundeti mai bine si de necesitatea si de utilitatea studiului de care suntemu ocupati.

Limb'a, dloru, este acelu organu, cu care natur'a, in minunatele sale creatiuni, a inzestratu pe omu, pentru ca elu se'si póta exprime tóte pàsurile, tóte dorurile si bucuriile, tóte simtiemintele, tóte cugetarile sale cele mai intime. Ecoulu, nu e mai fidelu in transmiterea sunetului; insasi istori'a nu póte fi mai buna martura a fapteloru si evenimenteloru unui poporu.

Tóte popórale au limb'a loru. Limb'a e nedepartita de densele; ea se nasce odata cu poporulu, apare odata cu esistenti'a lui si'lu acompániéza pretutindeni, din léganu pana la mormentu. Acésta legatura e asia de intima, in catu unui poporu póte

la inceputu se'i lipsésca vre-unulu din elementele necesarie culturai sale; limb'a inse nici odata. Ea 'lu insoéscu pretutindeni si primesce asupra'i urm'a neperitóre a toturoru vicisitudiniloru prin care a trecut poporulu, a totu ce elu a simtitu si a cugetatu; intr'unu cuventu, ea este o adeverata oglinda a vietiei lui intime, pentru care cu dreptu cuventu amu poté dice, cà „limb'a e insasi natiunea,” dupa cumu Buffon a disu, cà „stilulu este omulu.”

Din aceste puéine cuvente, sunt siguru, cà dv. presimtiti dejá, de cata importantia póte fi pentru noi studiulu limbei nóstre nationale. Lucrulu devine inca si mai evidentu din alaturarea cu studiulu istoriei, pe care in genere, elevii o invétia mai de preferintia. Asia, daca observamu bine, vedemu cà: in timpu ce istori'a ne vorbesce despre fapte mai multu esterne, cum d. é. resbóie, cuceriri, tractate, emigratiuni, resturnari etc., care cu tóta varietatea de timpu, de locu si de moraluri, totusi presenta o monotonia obositóre; — limb'a atrage atentiunea nóstra catra o voce care ne vorbesce si ne arata insusi secretele inimei si ale inteligentiei. Óre nu e mai importantu studiulu acela, care ne descópere totu ce unu poporu a cugetatu si a simtitu dela nascerea sa si pana astadi, decatu acela care ne descrie viéti'a lui in totu ceea-ce are, mai multu séu mai pucinu, comunu cu cealalte popóra? Dar' se va dice póte: „cumu remane cu istori'a critica?” Ei bine, la acésta se respunde, cà istori'a, chiaru candu din narativa tende a deveni critica, totu remane mai pre josu decatu istori'a limbei; cà-ci, daca cea din taiu ne arata causele si efectele evenimenteloru, cea din urma ne descopere totu ce unu poporu are mai intimu si mai individualu; ea ne face cunoscutu tabelulu fapteloru sale morale si intelectuale, singurele in stare de a caracteriza glori'a si activitatea propria a unei natiuni, singurele in stare a descoperi viéti'a in totu ce unu poporu are mai propriu si mai secretu, si a ne face se ne urcamu chiar' la originea, chiaru la isvorulu marirei si scaderii sale.

Nu voiu trece mai departe cu apropiérite. Atata ve intrebu numai: daca noi studiamu in modu obligatoriu atâtea sciintie si mai cu séma atâtea limbi straine, cu catu mai mare interesu n'ar' trebni se studiamu limb'a nóstra mama, pentru ca asia se potemu face cunoscintia cu geniulu poporului romanu, cu desvoltarea sa morala si intelectuala, cu simtiemintele, ideile si aspiratiunile sale, intr'unu cuventu, cu totu ceea-ce a cugetatu, cu totu ceea-ce a simtitu si a doritu poporulu romanu dela nascerea sa si pana astadi? In totu-deaun'a, la ori ce reminiscencia, la ori-ce suvenire a generatiuniloru trecute, ánim'a, sufletulu nostru simte o via placere si bucuria. Cu catu mai multu n'au se tresalte de bucuria ánimile nóstre, candu va fi verb'a de generatiunile romane trecute, candu va fi verb'a de a ne intretienea cu acele figuri maretie, care cu tóta amortié'l'a si asprirea timpuriloru, sacrificara totul pentru cultivarea

*) Whitney. La vie du langage.

limbei, pentru desteptarea si luminarea natiunii romane, pentru intarirea maretului edificiu national cu care ne mandrimu astadi in faci'a lumii?

Nu avemu pretentiunea de a sustienea, ca romanii au si ei pe Omeru seu pe Dantele loru. Acést'a ar' fi o lipsa de modestia. Dar' ceea-ce nu trebuie se ne sfimur a sustienea este: ca avemu si noi o literatura care dovedesce, ca limb'a romana se adapteaza de minune pentru toate formele si genurile literare; ca avemu si noi o limba, pe care analisandu-o ori-cine, va vedea ca e apta a esprime ori-ce cugetari, ori ce simtieminte.

Da, d-loru, avemu si noi o literatura foarte variata prin formele sale, foarte fecunda prin ideile si simtiemintele ce transpira, foarte instructiva prin invetiaturile nobile si patriotice cu care se potemu recrea si gustulu, si anim'a si inteliginti'a nostra: avemu o limba clara, sonora, maleabila, plina de abundantia si precisiune; o limba care, — fara a pretinde se intréca in pompa si maiestate pe cea spaniola, in gratia si flexibilitate pe cea francesa, in dulcétia si intonatiune pe cea italiana, — totusi satisface pe deplinu essigentiile estetice, ajunge pentru expresiunea ideilor si simtiemintelor noastre si, cu tota diversitatea aparenta a eufoniei si a derivatiunii, e demna de a figura alaturea cu celelalte sorori, potendu se'i dicemu cu poetulu:

„Facies non omnibus una,

Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum.“

Asia d-loru, ori-care se fia punctulu de vedere din care s'ar' judeca cestiunea, acestu studiu se impune ca o necesitate inevitabila pentru toti membrii unei natiuni, fara distinctiune de clasa si positiune sociala. Cu deosebire pentru omulu cultu, elu se impune ca o conditiune, ca o datoria din cele mai imperiose; ca-ci ori-care se fia carier'a seu specialitatea ce ar' imbracisia, nu póte se nu face studii seriose asupra limbei. Aceste, pe langa regulele formale ale vorbirei si ale scrierei corecte, ilu invétia sensulu cuventelor, valórea loru precisa si esacta, usulu celu regulatu si siguru alu limbei, in fine, midilócele pentru expresiunea fidela a cugetarei, pentru intielegerea si intrebuintiarea corecta a limbei nostre nationale. Numai facéndu si cunoscéndu bine aceste, póte cineva da sboru activitatii sale intelectuale, póte pune ordine in cugetari si clasificá cu usiuritia conceptiunile mintiei sale. Afara de acésta, unui omu cu óre-care cultura nu'i este permis a fi nesciutoriu de problemele si cestiunile ce se agita cu privire la limb'a sa, a nu cunosce bogati'a si lipsele literaturii sale nationale, a nu sci, in fine, care sunt laurele capatate si care sunt inca de culesu pe caile neamblate pana astadi de poetii si prosatorii nostri.

Mai pre susu de toate, d-loru, pentru toti fara deosebire, este o datoria fiésca catra patria aceea, de a ne studia si cultiva limb'a. Limb'a a fostu celu mai puternicu elementu alu esistentiei nostre

nationale; limb'a aparata timpu de 17 secole contra viscoleloru si calamitatiloru de totu feliulu, ne a scapatu de peire; limb'a in totu-deaun'a ne-a insuflatu noua fortie de vietia si de resistentia; ea ne-a servitu de sentinela contra tuturoru valuriloru straine si, dupa expresiunea grafica a nemuritoriului Quinet, „a fostu singur'a marca de nobletia in midiloculu barbariloru de care amu fostu incongiurati.“

Se studiamu dar' d-loru, limb'a tierei!

In momentele critice prin care strabate iubita nostra patria, astadi mai multu decat ori-candu suntemu datori se ne apropiamu si se ne stringemu toti cu dragoste in giurulu acestui scutu puternicu alu nationalitatii nostre.

Se ne iubimu, d-loru, limb'a si se cautamu in studiulu ei asilu si mangaiere sufletelor nostre amare si comprimate! Se ne aducemu totu-deaun'a aminte, ca nici funinginea seclara a panslavismului, nici sdrentiile inveniate ale fanariotismului n'au fostu in stare se ni-o strice, necum se ni-o pérda; ca in midiloculu atatoru inundatiuni si incendii, prin limba ne-amu conservatu si esistenti'a, si forti'a, si drepturile nostre nationale; ca, in fine, limb'a este celu mai pretiosu tesauru ce ni-au lasatu de mostenire antecesorii nostri. si ca prin urmare, intocmai ca fiulu celu bunu, avemu datoria nu-numai se conservamu, dar' inca se si inmultimu mostenirea ce amu primitu....

„Urmasiloru mei Vacaresci

Lasu voue mostenire

Crescerea limbei romanesci

Si-a patriei marire“

a disu neuitatulu poetu Vacarescu.

Aceste invetiaturi patriotice se fia pururea de vis'a vietiei nostre, pentru ca se asiguramu progresulu culturii nationale, marirea si prosperitatea patriei. —

Procesu verbale.

(Urmare din siedinti'a II-a tienuta in orasiulu Simleu la 5 Augustu.)

XVII. Sulevandu-se cestiunea, ca de unde se se dea reuniunii clusiane 50 florini votati? se primesce a se lasa resolvirea acestei intrebari pana la desbaterea preliminarului budgetariu.

XVIII. Raporturiulu T. Rosiu urméza a relatá, ca comisiunea asupra unei propuneri facute in sinulu seu de m. N. F. Negrutiu, afla a recomandá, ca din sum'a de 500 fl. destinati pentru scólele rom. poporali mai misere, se se ajute cu 100 fl. scóla normala rom. din Lapusiu, carea e unu focalariu de cultura romana in aceea parte a tierei.

In desbaterile mai animate, ce se stirnira asupra acestui punctu, m. Anani'a Trombitasiu propune, ca amesuratu unei decisiuni a asociatiunii si usului din anii mai de aprópe trecuti, sum'a de 500 fl. se se impartia in doue diumetati, un'a diumetate dandui-se

spre impartire consistoriului gr. or. din Sibiu, ceea-lalta consistoriului gr. cat. din Blasiu si Gherl'a, care cosistoriu ultimiu se aiba a dá din partea sa 100 fl. scólei din Lapusiu. Georgiu Popu observa, cá se indoieste in esistint'a unei asemeni decisiuni ca aceea, pe carea m. Trombitasiu 'si intemeiéza propunerea, de óre-ce din unele economisari, ce ratiociniulu anului trecutu le arata facute la pusetiunea sumei, votate pentru scólele mai lipsite, s'ar' vedea contrariulu, cá adeca sum'a desu memorata a impartitu-o si in anii espirati de-adreptulu comitetulu asociatiunei, nu consistoriele. Dupa nescari deslusiri date in privint'a acelu economisari de secret. II. dr. Ios. Hodosiu, N. F. Negrutiu propune, cá sum'a de 100 fl. se o dea scólei Lapusiene asociatiunea directu, ér' membrulu Ios. Vulcanu, cá se se amane tóta afacerea acést'a pana la desbaterea speciala a proiectulu budgetariu.

Cerendu-se incheierea discusiunei si facendu-se votarea, se primesce, cá ajutorarea scólei din Lapusiu se se ia in considerare la p. 20 alu proiectulu de budgetu; la tóta intemplanrea inse sum'a eventualu votanda se i-o asemne asociatiunea directu.

XIX. Asupra motiunei membrulu N. F. Negrutiu, cá asociatiunea se arangeze un'a espusetiune rom. industriaria, comissiunea pentru motiuni si cereri opinéza, cá adunarea gen. se concrédiá comitetulu a face dispositiunile de lipsa pentru arangiarea unei atari espusetiuni, care lucru dupa parerea comisiunei s'ar' poté esecuta in restempu de 2 ani, spre ce, asia cugeta, cá ar' fi celu mai acomodatulu locu Clusiulu.

In cursulu lungiloru desbateri asupra acestui obiectu Ioanu M. Moldovanu unitu in fondu cu ideia ataroru espusetiuni, propune, cá ele se se tiena totu-deaun'a in locul eventualu adunarei gen., lasandu-se in voi'a celoru ce voru invitá adunarea gen. la densii a determiná, óre se fia aceea numai espusetiune industriaria, ori si economica si altele? In nexu cu obiectulu de pe tapetu, presiedintele adunarei generali dá cetire unei telegrame (9) sósita dela confratii Sighisioreni, cari salutandu adunarea generale presenta, intr'una o róga, a nu se abate dela decisiunea adusa anu la Blasiu cu respectu la locul adunarei gen. tienende in anulu venitoriu. Andr. Cosma face propunerea, se se esprime dorint'a, cá invitatorii venitoriei si altoru adunari generali se arangeze dupa potintia si insii atari espusetiuni. Dupa unele deslusiri din partea presidiulu, dr. Silasi propune, cá de-ocamdata se stamu pe langa telegram'a Sighisiorana, resp. pre langa decisiunea luata in acestu respectu in adunarea gen. din Blasiu.

Conclusu: Asociatiunea se se ingrigéscá de tinenerea ataroru espusetiuni din periodu in periodu, punenduse in privint'a acést'a in cointelegere cu respectivii invitatori si insciintindu-se despre acést'a publiculu de cu bunu tempu.

XX. Comissiunea pentru motiuni si cereri recomenda spre acceptare aceea propunere a membrulu T. Rosiu, amesuratu careia pentru incassarea mai regulata a tacselu curenti si restanti asociatiunea se se foloséscá pe venitoriu de asia numitele mandate postali, cu cari se incaseze tacselu acelu membri aflatori altu-cumu in curenti, ce n'ar' solvi tacs'a pana la ultim'a Martiu a fia-carui anu; apoi ce se atinge de restantiarii pe mai multi ani, restantiele acestora se se incaseze pe rondu, si anume asia, cá cestiunatii in fia-care anu se solvéscá pre langa tacs'a currenta totu-odata si restanti'a celu pucinu de pre câte unu anu.

Dupa ce mai multi membri pledéza contra preatinsei propuneri, si numai unulu doi pentru:

Adunarea gen. cu majoritate departe precumpanitóre o respinge.

XXI. Aceeasi comissiune recomenda spre primire motiunea membrulu T. Rosiu, cá sub auspiciile asociatiunei se se intreprinda editarea unei serie de carti populari, destinate mai alesu pentru tinerimea esita din scólele primarie; ér' incatu pentru esecutarea acestei intreprinderi mantuitoare, se se lase comitetulu a se pune in atingere cu respectivele sectiuni scientifice ale asociatiunei.

Se decide a se recomanda lucrulu cu totu adinsulu sectiuniloru scientifice.

XXII. Andreiu Cosm'a face propunerea: se binevoiéscá comitetulu asociatiunei a enuciá aicea, cá din ocasiunea inbucuratoriulu evenimentu alu triumfulu literariu, raportatu de laureatulu nostru Alesandri la Montpellier comitetulu a tramisu gratulatiunile sale invingatoriulu, in legatur'a carei enuciatiuni adunarea gen. se esprime alaturarea sa la acele felicitari.

Ioane Galu propune, cá neconsiderandu gratulatiunea comitetulu, se felicitamu pe triumfatoriulu dela Montpellier si din sinulu adunarei generali.

Propunerea membrulu I. Galu se accepta in unanimitate si intre entusiastice ovatiuni espresse facia de marele poetu, insarcinandu-se bironlu cu redactarea telegramei.

XXIII. Presidiulu incunosciintéza, cá in cele din urma i se presentara doue suplice: un'a (10) a proprietariulu din Mocodu, Tom'a Hontila, carele pe bas'a unui conspectu preste progresulu facutu de dinsulu intra cultivarea de pomi, arbori si vinia, se róga a i se aplacadá unu premiu; alt'a (11) a ascultatoriulu la universitatea din Clusiu, Iacobu Maioru, cerendu a i-se conferi unu ajutoriu pentru a-si poté continuá mai departe studiele pe carier'a medicinale.

Ambele suplice se reléga la comitetu, spre a se luá in posibila considerare.

XXIV. Presiedintele face cunoscutu, cá studenatele dela universitatea din Vien'a, Bas. Mich. Lazaru, Poesia sa „Plevn'a“ dejá publicata prin diarie si in brosiura separata, o presenta presidiulu (12) cu a-

cea rogare, că se fia admisu a o ceti că disertatiune in adunarea generale.

Dupa mai multi vorbitori, Ios. Hodosiu observandu, că cestiunat'a poema nu se pôte admite la cetire, din cauza, că usulu aduce cu sene a se ceti in atari adunari numai tractate inca nepublicate, propune se o recomandam publicului spre cumperare. A. Cosma nu e nici pentru recomandare, fiindu că asia ceva ar' poté face adunarea gen. numai pe temeiuu unei previe recensiuni, ceea ce nu s'a facutu.

Facindu-se votare, se reiépta simplu admiterea la cetire a poemei intitulata „Plevn'a.“

XXV. Vine la ordine raportulu comissiunei pentru esaminarea fondurilor asociatiunei si academiei rom. de drepturi si a ratiociniului de pe anulu 187⁷/₈. Presedintele comissiunei Georgiu Filepu arata că, afara de un'a smenta neesentiala in sumare, aflatóre in ratiociniulu asociatiunei, comissiunea tóte le a gasitu duse cu cea mai mare acuratetia si in cea mai esemplaria ordine; deci pre langa dorinti'a, că de aicea incolo spre a usiorá revederea ratiociniului, la transpunerea sumeloru intrate pentru fói'a „Transilvani'a," in cassa se se transpuna totu-odata si conspectulu prenumerantiloru respectivi, — propune a se dá cassariului asociatiunei Const. Stezariu absolutriu pe anulu espiratu.

Intregu raportulu comissiunei si tóte propunerile lui se primescu cu voci unanimi.

XXVI. Se reasume discussiunea proiectulu de budgetu pe anulu 187⁸/₉ in speciale, si in unire cu propunerile comissiunei budgetarie.

Adunarea generale primesce fara desbateri:

1) Remuneratiunea secret. I. cá redactoru alu „Transilvaniei“ cu	400 fl. cr.
2) Remuneratiunea secret. II.	300 „ —
3) „ cassariului	200 „ —
4) „ bibliotecariului	60 „ —
5) Spese de cancelaria	100 „ —
6) Pentru scrietoriu	150 „ —
7) Chiri'a pentru localitatea cancelariei	100 „ —
8) Pentru biblioteca	74 „ 70
9) Spese extraordinarie	200 „ —
10) Unu stipendiu pentru unu realistu	70 „ —
11) „ „ „ „ comercial.	70 „ —
12) „ „ „ „ studente de filosofia séu tehnica in afara	400 „ —
13) Patru stipendie a 60 fl. pentru pedagogia in patria	240 „ —
14) Unu stipendiu pentru unu agronomu	60 „ —
15) Pentru unu gimnasistu din fostulu comitatu Doboc'a	60 „ —
16) Pentru unu gimnasistu din fundatiunea N. Marinovicu	60 „ —
17) Pentru unu gimnasistu din fundatiunea Galliana	60 „ —
18) Ajutoriu pentru unu gimnasistu din fund. E. Basiot'a-Motiu Dembulu	20 „ —

XXVII. La punctu 19 alu proiectulu de budgetu

comissiunea propune, că spre a satisface decisiunei dela p. XV si XVII ale acestui procesu verb., se se escinda din sum'a acestei pusetiuni florinii 50 votati fondulu Reuniunei sodaliloru romani din Clusiu. Dupa un'a scurta discussiune, adunarea gen. accepta:

19) Pentru sodali si invetiacei de meseria 350 fl., ér' 50 fl. pentru reuniunea sodaliloru rom. din Clusiu la olalta 400 fl. —

XXVIII. La punctu 20 se nasce de nou un'a discussiune viua despre modulu si sum'a, in care se se rumpa si dé ajutoriulu votatu scólei normali romane din Lapusiu; pe urma se primesce a se dá

desu-mentiuantei scóle unu ajutu de 100 fl. din sum'a preliminarata pentru scóle poporali romane misere; si la propunerea membrulu A. Trombitasiu se primesce, a se pune acést'a in pusetiune separata, adeca:

20) Ajutu scólei normale rom. din Lapusiu 100 fl. —

21) Pentru ajutorarea scóleloru poporali romane mai misere . . . . . 400 fl. —

din cari 400 fl. diumetate se se transpuna consistoriulu gr. or. din Sibiu, diumetate consistoriiloru gr. cat. din Blasiu si Gherl'a, că acestea, conformu usulu de pana acumu se'lu impartia scóleloru rom. poporali mai lipsite.

XXIX. Comissiunea budgetaria recomanda mai incolo acceptarea pusetiuniloru 21 si 22 din proiectulu de budgetu, éra adunarea generala primesce:

22) Pentru sectiunile scientifiche . . . . . 800 fl. —

23) Pentru servitoriulu cancelariei . . . . . 180 fl. —

XXX. Referentele dr. G. Vui'a continua a aratá, că precumu se vede din raportulu cassariului, dintre doue stipendie pentru realisti a 70 fl. se dede a. tr. numai unulu; éra celalaltu stipendiu se conferi, numai in suma de 60 fl., tenerulu Nic. Neamtiu, ascultatoriu de tehnica in Vien'a, pentru care schimbare facuta in destinatiunea stipendiulu alu doilea, comitetulu asociatiunei cere si comissiunea propune a i se dá indemnitatea.

Se votéza unanimu indemnitatea ceruta.

XXXI. Comissiunea budgetaria propune escrierea unui concursu spre a se distribui in anulu urmatoriu cele patru premie cate 25 fl., cari se votasera in anulu tr. pentru invetiatorii cei mai distinsi in instructiunea pomaritului si gradinaritului, dara cari inca nu se distribuira.

Se primesce.

XXXII. Cu respectu la loculu si tempulu adunarei generali procsime: adunarea gen. decide, că aceea se se tiena la Sighisiór'a in prim'a domineca dupa 1 Augustu st. nou.

XXXIII. Pentru autenticarea procesulu verbale alu siedintiei a dou'a — adunarea gen. esmite un'a comissiune de trei, in persónele membriloru Alimpiu Barbolovicu, Vasiliu Popu si Simeone Orosu.

XXXIV. Presidiulu dá cuventulu membrulu dr. Iosifu Hodosiu, care din tractatulu seu (14) intitulatu „Inceputulu scóleloru romane,“ pentru scurtimea tempulu cetesce numai unele fragmente privitorie

mai vertosu la istori'a scóleloru rom. din Transilvani'a si Bucovin'a.

Adunarea gen. asculta cu cea mai viua interesare si aplauda repetitu pe disertante, carele cu multa diligintia si multu talentu culesse si releva in operatulu seu numeróse date prea înteresanti, privitóre la scólele romane, incependu dela urdírea acestor'a pana mai in tempulu de facia.

Dupa acestea presedintele G. Baritiu, dechiarandu terminate agendele adunarei gen., multiamesce acesteia in termini caldurosi pentru onoratóri'a incredere, cu care-lu alese de presedinte alu seu, multiamesce biroului pentru ajutoriulu ce-i dete intru conducerea afaceriloru adunarei, tuturoru celoru presenti pentru sacrificiele aduse in interesulu culturai nationale, éra cetatieniloru urbei Símleu pentru neasceptat'a primire atatu de serbatorésca si cordiala, ascurandu-i, ca ducemu cu totii si duce in specialu d-sa in ânima-si suvenire, pe cari nu le va uitá pana la finele vietiei sale.

Dr. V. Lucaciu, respicandu din partea adunarei gen. multiumita ferbinte si adenca presedintelui pentru intielépt'a conducere, ilu incredintiéza, cá participantiloru la acést'a convenire culturala le va fi totu-deaun'a dulce memori'a de a fi fostu condusi de unu atare barbatu; convenirea atatoru barbati rom. pe terimulu publicu sociale, cá si pe celu literariu deopotriiva straluciti, a convinsu pe fiii Silvaniei, cá natiunea romana este demna de a fi propagatóri'a culturai in orientulu Europei. De aceea in momentulu de despartire nu le remane decatu a promite, cá voru fi pururea recunoscatori atatu pentru conducatoriulu catu si pentru salutariele principii, ce le audira in decursulu acestei solemne adunari si cari se infisera adéncu in ânim'a fia-carui romanu. Doresee, cá D-dieulu parintiloru nostri pre presedinte si pre ceialalti conducatori se-i traiésca!

Cu acestea intre resunete de „se traiésca!“ si intre calduróse stringeri de mani fratiesci, adunarea generale la 1 1/2 óre dupa pr. se disólve.

D. c. m. s.

Dr. Gregoriu Silasi mp.,
secretariu ad hoc.

Iosifu Vulcanu mp.,
secretariu ad hoc.

Demetriu Suciú mp.,
secretariu ad hoc.

Procesu verbalu.

Comissiunea esmisa, de sub Nr. XXXIII. din adunarea gen. a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, intrunitu la 4 si 5 Augustu 1878 in Símleulu Silvaniei, pentru autenticárea procesului verbalu redactatu din siedinti'a a dou'a, a adunarei amentita, coadunendu-se la 25 Augustu 1878 in Símleu, cu aceea ocaziune

se dà cetire procesului verbalu alu siedintiei a II-a 5 Augustu 1878.

Care procesu verbalu, aflandu-se intre tóte punctele conformu decisiuniloru enunciate in aceea siedintia, — prin subscris'a comissiune se dechiara de autenticatu, si se decide a se tramite comitetului centralu.

Dupa acestea siedinti'a comissiunei se redica.

Alimpiu Barboloviciu mp.,
presedintele comissiunei verificatorie.

Vasiliu Popu mp.,
secretariulu comissiunei.

Simeonu Orosu mp.

Nr. 187—1878.

CONCURSU.

Pe bas'a budgetului pentru anulu 1878—9 votatu de adunarea generala a asociatiunei transilvane, tienuta in Símleu la 4 si 5 Augustu a. c. (punctu 26 alu procesului verbalu) se publica prin acést'a urmátoriele concurse:

1) La unu stipendiu de 400 fl., destinatu pentru unu studentu la filosofia séu tehnica.

2) La unu stipendiu de 60 fl., destinatu pentru agronomia.

3) La trei stipendie de cate 60 fl. destinate pentru pedagogia in patria.

4) La unu stipendiu de 60 fl. din fundatiunea Galliana, destinatu pentru unu gimnasistu, si carele a devenitu vacantu din cauza, cá studentulu, carui'a i-s'a fostu conferitu acestu stipendiu in anulu trecut, a intrelasatu a-si tramite cu finea anului scolasticu testimoniulu prescisu. Conformu literiloru fundatiunali, la obtinerea acestui stipendiu, ceteris paribus va avé preferintia acel'a dintre concurenti, carele va dovedi, cum-cá se trage din famil'a fundatorelui, si anume din famili'a „Popu si Antonu.“

5) La unu ajutoriu de 20 fl., din fundatiunea Emiliu Basiot'a, cu aceea observare, ca conformu literiloru fundatiunali, la obtinerea acestui ajutoriu voru avea preferintia studentii eminenti, nascuti in muntii apuseni, ori in fostulu districtu alu Naseudului. Terminulu concurselor se defige pe 25 Octobre a. c. st. n.

Concurentii au se-si inainteze suplicele loru la subsemnatulu comitetu, provediendu-le cu atestatu de botezu si de paupertate si cu testimoniulu de pe semestrulu alu II-lea alu anului scolasticu 1877—8, ér' cei ce voru concurge la stipendiulu de sub punctu 2, trebue se dovedésca, cum-cá au absolvitu celu pucinu scól'a elementara, cá se pricepu in genere la economia, dupa cumu acést'a se pórtá in tíer'a nóstra, si cá au ajunsu alu 16-ea anu alu etatii.

Din siedinti'a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta in Sibiiu la 24 Septembre 1878.

Pentru presedinte

P. Dunca.

Pentru secret. II.

V. Petri.

Nr. 187—1878.

CONCURSU.

Pe bas'a budgetului pentru anulu 1878—9, votatu de adunarea generala a asociatiunei transilvane, tienuta in Sîmleu la 4 si 5 Augustu a. c. (punctulu 31 alu procesului verbalu), se publica prin acést'a concursu la patru premie de cate 25 fl. pentru acei invetiatori, cari se voru fi destinsu intru predarea pomeritului si gradinaritului la scólele nóstre poporale.

Suplicile instruite cu atestatele recerute se se adreseze la acestu comitetu pana la 30 Iuniu 1879 st. n.

Din siedinti'a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta in Sibiiu la 24 Septembre 1878.

Pentru presiedinte

Pentru secret. II.

P. Dunca.

V. Petri.

Nr. 187—1878.

CONCURSU.

Pe bas'a budgetului pentru anulu 1878—9, votatu de adunarea generala a asociatiunei transilvane, tienuta in Sîmleu la 4 si 5 Augustu a. c. (punctu 27 alu procesului verbalu), se publica prin acést'a concursu la urmatóriele ajutórie:

1) La 5 ajutórie de cate 20 fl., destinate pentru sodali de meseria, cualificati de a se face maestrii.

2) La 20 de ajutórie de cate 12 fl. 50 cr., destinate pentru invetiacei de meseria.

Terminulu concursului se defige pe 25 Octobre a. c. st. n.

Concurrentii au se-si inainteze suplicele lor la subsemnatulu comitetu, provediendu-le, incatu pentru sodali, cu atestatu de botezu si de portare morala, dovedindu totu odata, cà sunt cualificati de a se face maiestrii; ér' incatu pentru invetiacei, se recere, cá suplicele lor, pre langa atestatu de botezu si de portare morala, se fia instruate si cu adevierintia dela maiestrulu respectivu despre desteritatea si diliginti'a desvoltata in meseri'a, cu care se ocupa.

Din siedinti'a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta la 14 Septembre 1878.

Pentru presiedinte

Pentru secret. II.

P. Dunca.

V. Petri.

Nr. 187—1878.

CONCURSU.

Societatea „Transilvani'a“ din Bucuresci a decisu se imparta cate patru ajutórie pentru fia-care din urmatóriale 8 meserii: rotari'a, dulgheri'a (carpentaria, Zimmermann), ferari'a, cojocari'a, mesari'a (templari'a, Tischler), cismari'a grósa, peleriari'a cu-relari'a séu sielari'a.

Subsemnatulu comitetu, la invitarea societatii

„Transilvani'a,“ deschide prin acést'a concursu pentru imbracisiarea meserieloru indicate, insarcinandu-se a asiediá pre junii, cari ar' voi a se aplicá la meseriele acestea, la maestrii cei mai buni pe cate 3 séu 4 ani, cu contracte formale, inuse sub urmatórele conditiuni:

1) Se fia romani de nascere.

2) Se aiba celu pucinu etatea de 14 ani.

3) Se posieda celu pucinu cunoscintiele, ce se predau in scólele primarie din Austro-Ungari'a si se ounósca si o limba straina, germana séu maghiara.

4) Parintii se se lege in scrisu, cà voru lasá pe fi loru se invetie meseri'a, la care se aplica, pana candu voru esi calfe séu sodali cu atestatu in regula.

Suplicile instruite conformu celoru espuse mai susu, se se inainteze la subsemnatulu comitetu celu multu pana la 25 Octobre a. c. st. n.

Din siedinti'a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta la 24 Septembre 1878.

Pentru presiedinte

Pentru secret. II.

P. Dunca.

V. Petri.

Catalogu de carti romanesci la W. Krafft in Sibiiu.

Spre sciintia.

Cartile sunt ordinate in serie alfabetica dupa numele autoriloru, unde lipsesce acest'a s'a luatú titl'a cartii.

Candu se facu comande se se tramita si pretiulu séu celu pucinu o parte din acest'a. In casulu din urma restulu se va radicá prin recepere postala.

La cerere se voru spedá carti singurate si sub legatura (Kreuzband), dar' atunci pentru francare se urca pretiulu cu 10%. Sum'a acést'a ni se va tramite prin asignatia postala d'odata cu comand'a.

Catalogulu, completatu din candu in candu, se va imparti gratis si franco ori-cui ilu va cere.

Spre completarea catalogului rogu pe dd. editori a'mi tramite in comisiune esemplare din opurile dumnilorú séu a se pune cu mine in corespondintia in asta privintia.

Me recomandú domnilorú protopresbiteri, directori gimnasiali si invetiatori poporali pentru procurarea a totu felulu de carti scolastice si requisite de invetiamentu.

In fine tragu atentiunea domnilorú notari comunali si cercuali la depositulu meu de tiparituri. Tarifulu pretiurllorú se tramitu la cerere gratis si franco.

Din editur'a librariiei.

Grube A. W., Biografie romane trad. de N. Petra-Petrescu bros. 50 cr., leg. 60 cr.

Laurianu A. T., Istori'a Romanilorú leg. 30 cr.

Rozek, Crestomatia scurta din poeti latini, adunata si provediuta cu note, bros. 30 cr.

Velceanu M., Educatiunea de scóla si acasa, bros. 36 cr.

Map'a Europei, proiect. si desemn. de B. Kozenn, tradusa de I. M. Moldovanu, 140 cm. lata si 120 cm. inalta, pe pandia, in mapa 5 fl. 50 cr.

Semigloburile séu Cart'a globului pamentescu, 131 cm. lata si 110 cm. inalta, pe pandia, in mapa 4 fl. 50 cr.

(Va urmá).